

NOORTESEIRE

Kokkuvõte Noorteseire aastakonverentsist 2011

10. mail 2012 toimus Tallinnas Rahvusraamatukogus järjekordne noorteseire aastakonverents, mis seekord keskendus noorsootöö rollile noore isiksuse arengus ning noorte osalusele noorsootöös.

Ettekannetega osalised nii aastaraamatu autorid, noortega tegelevad praktikud, ettevõtluse esindajad kui lastevanemate ja noorte endi esindajad.

Konverentsi avanud Haridus- ja teadusministeeriumi kantsler Janar Holm rõhutas noorsootöö rolli noorte arengus ja rõõmustas, et praktiliselt kõik noored on kokku puutunud noorsootöoga. Kantsler märkis siiski, et kuigi osalus on kõrge, on samas on tagasihoidlik nende noorte osa, kes tegutsevad neilt endilt suuremat aktiivsust ja algatusvõimet nõudvates valdkondades, nagu näiteks noorteühingud.

Laura Kirss, Poliitikauuringute Keskuse Praxis hariduspoliitika programmijuht, üks aastaraamatu autoritest kinnitas oma ettekandes noorsootöö vähest noori võimestavat rolli. Noorsootöö praegune struktuur pakub noortele küll mitmekülgseid võimalusi omandada uusi kogemusi ja teadmisi, kuid nende tegevuste roll, mis arendaks noort endi algatusvõimet, otsustusvõimet, korraldusoskusi on tagasihoidlikum. Laura Kirss rõhutas, et noorsootöötegevused on Eestis väga hästi korraldatud, pigem tulek küsida, kas need on just need tegevused, millega tuleb tegeleda. Ta tõi välja näiteks noortekeskuste rolli suurendamise võimaluse koostöös vabatahtlikku tööd koordineerivate organisatsioonidega. Laura Kirss juhtis ka tähelepanu, et noorsootöös mitteosalemise peamise põhjusena ei toonud noored välja mitte rahapuudust, vaid sobiva info puuduse või ülekülluse, mis teeb noorele raskeks sobiva tegevuse valiku. Eelnevalt tuleb selgelt esile vajadus tegeleda jätkuvalt edasi noortele info jagamisega, püüdes äratada neis huvi noorsootöö eri võimaluste vastu ning selgitades erinevate tegevuste eripärasid ja iseloomu, et noored leiaksid omale meelepäraseima tegevuse.

Eesti Huvijuhtide juhatusel liige, Saaremaa ühisgümnaasiumi huvijuhi Triino Lest kõneles noorsootööst koolis. Triino Lest rõhutas, et noorsootöö suurim erinevus tasemeharidusest on see, et noorsootöö põhineb noorte omal vabal tahtel – kedagi ei saa sundida noorsootöös osalema. Triino märkis, et noorsootöös osalemisest on palju abi ka tasemeõppes: õnnestumised huvitegevustes annavad häid emotsioone ja tõstavad noore enesekindlust, mis kandub edasi ka tasemeõppesse. Huvitegevuse kaudu on noortel võimalik kogeda nõ reaalset elu, tunnetada, kes ta ise on ja kelleks tahaks saada. Sageli osalevad need, kes hästi õpivad, ka aktiivselt noorsootöö tegevustes – õpitakse oma aega hindama ja planeerima. Huvitegevuste abil on võimalik noortes tekitada huvi teatud ainete vastu – matka- ja looduseringid suurendavad huvi näiteks geograafia või bioloogia vastu, näitering aitab kaasa kirjanduse huvi tõstmisele, õpilasesinduses osalemine kasvatab huvi ühiskonnaõpetuse vastu. Noorsootöös osalemine aitab ennetada ka koolist väljalangevust – mõnel juhul võib huvialaga tegelemine koolis olla ainus põhjus, miks noor üldse kooli jõuab. Selle kaudu omakorda saab ennetada koolist väljalangemist. Ühistegevused, näiteks talgud, väljaspool kooli õpetavad seadma ühiseid eesmärgi ja neid koostöös saavutama, see omakorda kandub edasi ka klassiruumi, aidates kindlasti kaasa ühtsustunde ja toetava õpikeskkonna loomisele.

NOORTESEIRE

Triino Lest rõhutas, et sageli on just armastatud klassijuhataja väga hea noorsootõtaja. Seetõttu on oluline näha ja väärtustada ka õpetaja rolli laiemalt, mitte ainult õppeprotsessis, vaid ka väljaspool seda.

Vaatama kogu sellele positiivsele mõjule võib noorsootöös osalemine osutada tasemeharidusele ka karuteeneid. Liiga palju ettevõtetud tegevusi ja halb ajaplaneerimine võivad viia probleemideni õppetöös, eripalgeliste tegevuste keskel võib noortel siht kaduda, kõik tundub huvitav ja põnev, kuid kõigega ei jõua tegeleda. Koolis toimuva noorsootöö korral võivad konfliktid õpetajatega klassiruumis kanduda edasi ka noorsootöösse ning vastupidi.

Heidi Paaborti ettekanne keskendus noorsootöö rollile sotsiaalse kaasatuse suurendamisel, Ettekandes rõhutati, et sotsiaalse kaasatuse põhimõtete järgmine on noorsootöö üks põhitalasid. Selle eluviimiseks on vaja mõista sotsiaalse kaasatuse olemust ning Heidi Paabort pakkus selleks noorsootöö kontekstis välja kõigi noorte võimalust jõuda nende tegevusteni, mida noortele pakutakse. Tuleb siiski arvestada, et noorsootöö üksi ei saa lahendada sotsiaalse tõrjutuse probleemi, vajalik on koostöö kõigi noori puudutavate valdkondade vahel. Vaatamata olemasolevatele noorsootöö struktuuridele ning toetusprogrammidele on siiski sihtrühmi, kelle võimalused ühiskonnas osaleda on piiratud – NEET noored, noored töötud. Sotsiaalne kaasatus on ennekõike kogukonnatöö – noorsootõtajad peavad teadma oma kogukonna noori, teame nende soove ja vajadusi ja pakkuma vajadusel noortele sobivat tegevust kodukoha lähedal. Sotsiaalsel kaasatus noorsootöös tähendab nii arenguvõimaluste loomist, koostööd kui valikute tagamist.

Ühe huvitava mõttena tõi Heidi Paabort välja, et sotsiaalne tõrjutus ei ole ainuüksi noorsootööst kõrvale jääjate probleem, vaid seda saab laiendada ka nn ülemotiveeritud noortele – noorsootöö tegevuste kaudu tõstetakse noorte enesehinnangut ning luuakse noortel kõrged ootused, mis ei pruugi tööturule sisenedes realsuseks osutada.

Tiia Randma Eesti Kaubandus- ja Tööstuskojast ning Darja Saar ENTRUM projekti juhina rõhutasid oma mängulise ettekandega, et ettevõtlikkuse arendamine nõuab kõigilt, kes noortega töötavad, ettevõtlikku hoiakut. Ettevõtjad ootavad noortelt enam oskust:

- märgata võimalusi ja neis peituvaid lahendusi;
- sõnastada eesmärged ja teha koostööd nende saavutamiseks;
- võtta initsiatiivi ja vastutada algatatud tegevuste eest;
- tegevusi lõpuni viia isegi takistuste ilmnemisel oma tegemistest rõõmu tunda.

Need oskused ei ole seotud vaid ettevõtlusõppe või noorteprojektidega, vaid neid võiks arendada kõigis noorsootöö tegevustes.

ENTRUM noorte arvamusest jäi kõlama, et väärtustatakse julgust, kogemust, uusi tutvavaid ja sõpru, mida projektis osalemine on andnud.

NOORTESEIRE

Konverentsi esimene osa lõppes küsimuste vooruga, kus arutati nii selle üle, kuidas leida tasakaal noorte vaba valiku ja ühiskonna poolt tunnustatud valikute ja väärtuste vahel. Leiti, et väga olulisel kohal on noorsootöötaja kui isiksuse hoiakud ja seisukohad. Sageli mõjutab just noorsootöötaja isiksus oma eeskujuga noorte hoiakute ja väärtuste kujunemist. Noored on väga kergelt mõjutatavad, ühest sädemest võib kiiresti kasvada suur tulumõll, seetõttu tuleb noorsootöötajate suhtuda suure vastutustundega. Teisalt tuleb ka noortes endis kasvatada vastutustunnet – noorteprojektide vedamine, noorteürituste korraldamine võiks olla noorte endi vastutusel, projekti või algatuse eestvedaja võiks tulla noorte endi seast, kuid tuleb tagada ka tugi ja nõuanne. Noortel peab olema võimalus kogeda tagajärgi ja õppida saadud kogemustest.

Leiti, et noorsootöö puhul ei peaks eesmärgiks seadma niivõrd erinevate teenust pakkumist, kui võrd arendava keskkonna loomist, milles noored oma tahet ning soove ellu viia ning end proovile panna.

Konverentsi pealelõunases osas arutati ühiskonna ootust noorsootööle.

Tiiu Allikvee Fontesest kõneles oma kogemuste põhjal, kui võrd tööandjad noorsootöö kogemusega arvestavad. Ennekõike otsivad tööandjad mingit ametikohta täites võimalikult sobiva eelneva töökogemusega inimest. Teisest küljest ei tohiks alahinnata noorsootöös osalemise mõju töölesoojija sotsiaalsetele oskustele – eneseväljendus- ja suhtlemisoskus, oskus esineda, koostööoskus. Need oskused aitavad tegelikkuses personalikonkursse võita ja soovitud töökohta saada. Noorsootöökogemus loeb ennekõike siis, kui töökogemusi napib, seetõttu on oluline seda kogemust CV-s esitleda. Noorsootöös osalemisega võivad kaasneda pealtnäha ootamatud kõrvalmõjud – sarnane huviala ettevõtte juhi/personalikonkursi läbiviijaga võib anda võrdsete kandidaatide puhul eelise. Edukas projektijuhtimise kogemus võib aga viidata liidrieeldustele. Seega on oluline, et noorsootöös osalemise kogemus oleks tööle kandideerija eluloos välja toodud, sest sellel võib olla positiivne lisaväärtus.

Kristiine Vahtramäe Lastevanemate Liidu esindajana tõstatas tuginedes Lastevanemate Liidu liikmete hulgas korraldatud kiirele arvamusküsitlusele mitmeid küsimusi. Näiteks, kui võrd on lapsevanemad teadlikud noorsootöö sisust, kui võrd nad oskavad hinnata noorsootöö tegevuse kvaliteeti. Samuti juhtis Kristiine Vahtramäe tähelepanu, et mitte kõigile noortele ei ole tagatud võimalus osaleda noorsootöös – piiravaks võivad saada nii kohapeal pakutavate tegevuste vähesus, sobivate transpordiühenduste puudumine huvikoolide või noortekeskuste juurde, kuid ka huvitegevustes osalemise tasu. Samas rõhutati ettekandes, et on ka noori, kellel ei olegi soovi noorsootöö tegevustes osaleda ning neid ei peaks kindlasti selleks sundima.

Noorte arvamust noorsootöös osalemise kohta pakkus Eesti Noorteühenduste Liidu ENL poolt Mailis Ostra. Mailis Ostra tõi välja, et kuigi noori kuulatakse ühiskonna arendamisel üha rohkem, siis noorte arvamusega arvestatakse siiski suhteliselt vähe. Praeguseid noori iseloomustab ühelt poolt suund täita formaalhariduse nõuded võimalikult hästi ja teisalt soov Eestist lahkuda.

NOORTESEIRE

Mailis Ostra tõstatas ka küsimuse, kas noored üldse teavad, millised on nende võimalused? Kes vastutab selle eest, et noored teaks, millised võimalused ja õigused neil noorsootöös osalemiseks on? Kes peaks aitama noorel oma huvisid ja soove mõista ja neile sobiv rakendus leida? Seetõttu peaks noorsootöoga kokkupuutuvad asutused – kool, noortekeskus, huvikool, noorteühendused jne – vahetama omavahel rohkem infot, koordineerima oma tegevusi, et teavitada noori võimalustest.

Ettekannetele järgnenud paneeldiskussioonis toodi välja, et noore lähedase täiskasvanu roll noore arengu suunamisel on olulise tähtsusega – noored küll mõistavad oma vajadusi, kuid vajavad tuge ja nõuannet selle mõistmiseni jõudmisel. Samas ei saa oodata, et lapsevanemad oleksid teadlikud kõikidest võimalustest, milles noored saaks osaleda. Seega vaja ka õpetajate ja noorsootöötajate tuge. Vajalik on, et info võimalustest leviks ja vanemad oskaks lapsi suunata ja nõustada. Pakuti, et iga täiskasvanu võiks olla omamoodi noorsootöötaja, kes aitab noorel avastada enda mitmekesisus ja seda arendada.

Noorsootöö tuleviku suundumuste osas leiti, et noorsootöö peab muutuma koos noortega. Oluline on jõuda kõigi noorteni, kes on noorsootöös osalemisest huvitatud ning mõelda läbi, kas see, mida pakutakse, on see, mida noored tegelikult vajavad.

Noorteseire aastaraamatu väljaandmist ja konverentsi korraldamist toetati Haridus- ja teadusministeeriumi noorteosakonna algatatud ja Eesti Noorsootöö Keskuse elluviidava programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames. Programmi rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi ja riikliku struktuuritoetuse perioodi 2007–2013 vahenditest.